

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 » — »

Negyedévre . . . 1 » 50 »

Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 » — »

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 » — »

Negyedévre . . . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

„Politizáló profeszszorok.“

A nagyváradai »Szabadság« tegnapi (május 10.) számában egy Budapestről keltezett levelet közöl »Politizáló profeszszorok« czímen. Az ismert liberális finomsággal ront neki a nagyváradai kir. kath. jogakadémia tanári karának, amiért a pápai nunczius előtt megjelenni s a jogakadémiát meglátogató nuncziust illő tisztelettel fogadni merészkedett.

Azon vád, hogy a nunczius »satrapa gyanánt, diadalszekéren vonult végig egy leigázott hübéres tartományon« hogy »nép-párti kortes utat« végzett, hogy belügyi dolgokba avatkozott, egyszerűen rémlátás és rögeszme. Maguk a liberális lapok dicsérték a nunczius ittléte alatt és közvetlen azután a nunczius tapintatosságát, s a magyar nemzet iránti rokonszenvét. Vagy nagyon meggyöngyült emlékező tehetőségre, vagy menthetetlen rossz akaratra mutat az, ha most egészen más színben látják némelyek a dolgot. A »Szabadság« ciklikirójának haragja pedig csak azt mutatja, hogy az események fejlődése őt is kivette a politikai dolgok megítéléséhez szükséges józan lelki nyugalomból.

A nagyváradai jogakadémia tanári kara, a »Szabadság« cikke szerint, »ó konzervatív és illiberális érzelmekkel van szaturálva.« Persze, mert neki mindenki ókonzervatív és ultramontán, aki nem radikális és nem tolja a kormány egyházpolitikájának szekerét. A nagyváradai jogakadémia tanári karának hazafisága minden gyanun felül áll; politikai nézetei mindenesetre érett megfontolás eredményei. Politikai érzületükhöz különben a »Szabadság« névtelen levelezőjének semmi köze. S ha valakitől, akkor egy jog- és államtudományi kartól nem lehet követelni, hogy vakon rohanjon a divatos közvélemény és annak felülről utasított s nem is mindig szakértő szócsövei után.

Azon állítás, hogy a szives fogadtatás, melyben a nunczius a jogakadémián részesült, politikai tüntetés lett volna,

csak a miniszterelnök válaszában megokolására utólagosan kigondolt kormánypárti fogás. Politikai nyilatkozatok egyik részén sem történtek, sőt a politikára való legesekélyebb célzás sem; annál kevésbé történhetett a »magyar kormány elleni tombolás.« S egy látogató magas vendéget tisztelettel fogadni, üdvözölni és megéljenezni egyszerűen az illem követelménye és még hozzá ősi, magyar szokás.

A nunczius válasza úgy a jogakadémiai tanárok tisztelgésénél, mint a jogakadémia meglátogatásánál olyan volt, melyet akkor a legliberálisabb emberek és hírlapok is teljesen korrektnak találtak. Csak utólagosan kötöttek abba bele a kormánypárti lapok, mikor a Bánffy tapintatlan kirohanására ürügyet és mentéget kellett keresni. Ekkor történt az is, hogy mivel az először közölt hiteles szövegben a rosszakarat sem találhatott gáncsolni valót: a »Keleti Értesítő« azzal akart a hinárba került miniszterelnöknek segítségére sietni, hogy egy teljesen hamis válasz szövegét bocsátotta világgá.

A nunczius a váradai jogakadémiát »mintegy rómainak« nevezte mert mint mondá a római jogon alapuló jogtudományt adják elő benne. Intelligens emberek előtt nem kell bizonyítgatni, hogy ez egyszerű szójáték; és minden jogász tudja, hogy ez a római jog szerepének megfelelő.

Hogy a nagyváradai kir. kath. jogakadémia a katolikus tanulmányi alaptól tartatik fenn, az ismeretes. Tehát alapjában katolikus intézet. De mint ilyen bizonyára helyesen cselekedett, mikor a kath. egyház fejének követét megbeszülte.

Különben a kormánypárti sajtó magartartását is meg lehet magyarázni, — ha nem is a logika, de a pszichologia szempontjából. Aki rossz fát tett a tüzre, az a falevél zörrenésétől is megijed. A kormánypártot is a lelkiismeret bántja azért, hogy a házára hozta a végrehajthatlan s közveszélyes egyházpolitikai javaslatokat.

s felidézte vele a kulturharcot. A nép-párt rémkép gyanánt lebeg a mameluk-sereg előtt; félnek, hogy öntudatra ébred a bolonddá tartott nép s az ország kilencz millió elnyomott katolikusa. S ha ez megtörténik, akkor feldőlnek a husosfazekak. A »szabadság« pedig egyszerűen megkapta felülről az utasítást, s most bünbakot keres.

Pedig a bünbak csak az lehet, aki a bakot meglötte: a miniszterelnök.

**

Az önérzet.

Egy szó, egy eszme hatja át a lapokat, természetesen a Bánffy miniszterelnök lapjait értjük, és ez az, hogy a magyar nemzeti önérzet meg van sértve.

Bánffy miniszterelnökünk megfenyegette a nuncziust azért, mert Magyarország belügyeibe avatkozott és a külügyminiszterrel együttesen járt el — állítása szerint — akkor, mikor a magyar parlamentben felszólalt. És mégis Kálnoky kapott elégtételt — nem ő.

Tekintsünk szemébe a vádnak, melylyel minket illetnek, akik nem adunk mindenben igazat Bánffy miniszterelnöknek.

Legelsőbben azt mondták, hogy a nunczius akkor avatkozott be Magyarország belügyeibe, mikor Nagyváradon a kir. jogakadémiában és a gör. kath. klerus előtt nyilatkozott.

Megkérdezhetjük, hogy honnan merítette a miniszterelnök tudósításait? Minő hitelességgel bírnak azok? — Talán az ő leküldött embere járt-kelt a nuncziussal és jegyezte a szavait?

Majd a Zichy Nándornál tartott pohárköszöntőjére hivatkoztak, azután a Wlassits Gyula miniszterrel folytatott beszélgetését tolták elő és mert sehol megbízható alapot nem leltek a vádaskodásra, hát a dr. Schlauch Lőrincz bíbornokra mondott pohárköszöntőjét nehézményezték.

Megjegyzendő, hogy Agliardi nunczius mindenütt latinul beszélt, mivel ezt megértik a papok.

Azt tudjuk, hogy Bánffy miniszterelnök a nunczius ellen Kálnokynál kifogásokat emelt, de hát honnan merítette kifogásainak alapját?

Mikor Tisza Kálmán székesfehérvári híres pohárköszöntőjét elmondotta, a kormánypárti lapok először a tudósítónak beugrottak és helyeselték azt.

Azután azt az állítólag elmondott pohárköszöntőt Tisza Kálmán az országgyűlésen korigálta, hát ezt is helyeselték ugyanazon lapok és a lapok tudósítói nem állottak merészen tudósításaik mellett, hanem a korigálásra esendően hallgattak.

Hanem Bánffy miniszterelnök nem szól arról, hogy a »Nagyvárad« — vagy a »Szabadság« után küldte-e jegyzékét a külügyminiszterhez, avagy Schlauch bibornok, a jogakadémiai igazgató, vagy Pável püspök értesített-e őt az elmondott beszédek tartalma felől? — pedig jó lenne erre rámutatni, ezt el is vártuk volna tőle.

A miniszterelnök Kálnokyhoz küldött jegyzékének alapját mindenesetre érdemes volna ismerni, mert különben bizony nem tudjuk, ha vajjon nem ültette-e fel a jegyzék, melynek hiteles adatokra kellett támaszkodnia, a külügyminisztert.

Ne feledjük el, hogy a miniszterelnök jegyzékének hiteles, kétséget kizáró adatokon kell alapulnia, hogy egy idegen kormányval teendő jegyzékváltás alapjául szolgálhasson, különben összeütközéske keverheti és megszegyenítheti külügyi politikánkat, melyre feltékenyeknek kell lennünk.

Tévednek tehát nagyon is ama kormánypárti tagok, melyek a nemzeti önérték megbántását kürtölik ott, ahol egy ember tapintatlansága kompromittálta magát a parlamentet. Amikor Tisza Kálmán miniszterelnök a Janszky féle ügyhen elhirtelenkedve fellépett és Gyulayra hivatkozott, a prestíget megőrizte, Janszky nem az el nem mondott beszédért, hanem a Hentzi sirjának megkoszoruzásáért tétetett át Lembergbe, Gyulay pedig nyugdíjba ment.

Hanem ekkor külügyi politikánk vezetője a külügyminiszter nem volt a játékban. És hogyha Kálnoky nyíltan kijelentette Agliárdinak, hogy ő a magyar miniszterelnöknek ült fel, ebben a magyar önérték megsértése nincsen.

Hogyha Bánffy miniszterelnökben annyira tudják becsülni a kormánypárti lapok az egyenes, nyers őszinteséget, tegyék meg azt másokkal szemben is, mert az őszinteség a magyar nemzetnek kiváló sajátsága ugyan, azonban a

magyar lovagias is szokott lenni nemzeti jelleménél fogva és az őszinteséget másban is becsüli.

Mindenesetre pedig ne handabandával törekedjünk igazainkat megvédeni, hanem az igazság kiderítésével és ezért joggal kívánhatjuk, hogy Bánffy miniszterelnök ur mutasson rá a forrásokra, melyekből a külügyminiszterhez küldött jegyzékének alapjául szolgáló tudomását merítette.

Addig pedig esinján bánjunk a nemzeti önérték megsértésének emlegetésével, mert a nemzeti önérték zománca majd lekopik.

J—s.

Jellemző adat a jelen számára a múltból.

Miután Agliardi pápai nunczius magyarországi látogatásait befejezte s visszatért székelyre, mindjárt reá és pedig április hó 23-án a Pol. Corr. tudósítója behatóan méltányolta a nunczius ügyességét, melylyel nálunk szerepelt, *a vendégszeretet határait túl nem lépte, készségével, nyilatkozataival, sőt rendelkezéseivel megütközést nem keltve.*

Különösen kiemeltetett, hogy a pápai diplomaták simaságával, *az egyház érdekeivel együtt emlegette a haza érdekeit,* de hazautazta után megtörténhetik, hogy a nunczius szavait félremagyarázzák, belőlük harszókat kovácsolnak, a mi nem lehet a szentszék szándéka, minthogy *láthatólag* egyetértésre igyekeznek jutni ezen országgal!

Ime ez volt akkor a kormány sugalmazott félhivatalosnak világgá bocsátott véleménye. S mi történt azután?

Bánffy majdnem egyidejűleg fordult a külügyminiszterhez a végett, hogy a nunczius ellen, mint a ki állítólag az ország belügyeibe avatkozott, diplomáciai orvoslást keressen, mert hiszen Kálnoky jegyzéke, melyet a miniszterelnök a képviselőházban a maga elégtételül felolvasott, április hó 27-én kelt. S mi történt azután?

Bánffy a külügyminiszter által kért bizonyítékokat, vagy nem tudta, vagy pedig elfelejtette beszolgáltatni, s a fennebbi jegyzék után alig pár nappal, miként a képviselőházban kitéltette, azon hiszében, hogy a kért orvos-

lás azóta meg is történt, megtette minden kritikán aluli támadását a nunczius ellen. S mi történt azután.

Jelenleg a nuncziusnak és mindenkinek, a ki csak az ő közelében járt, magatartásán s minden szaván utólagosan megbotrátkoznak s felháborodnak, s még csak most keresik, s mert nem találják, gyártják a bizonyítékokat.

S látva azt, hogy a Kel. Ért.-ben közölt adatok hazugságokul bélyegeztettek meg, tovább mennek és keresik *a legalkalmasabb bűnbakot, melyet azonban sehogysem bírnak előkeríteni!!*

A delegációk egybehívása.

A király — mint félhivatalos helyről jelentik a delegációkat június hónap hatodikára hívta össze Bécsbe. Az összehívásra vonatkozó legfelsőbb királyi kéziratok úgy a magyar mint az osztrák hivatalos lap május hónap 12-iki, vasárnapi számában lesznek közzétéve.

A helyzet.

A kormány sajtója a válságot elintéztéknek hirdette, pedig most sül ki, hogy tulajdonképpen csak kezdődik. A kormány állítólag egy ultimatumban állapodott meg: hogy egyrészt egy Bánffyhoz intézendő királyi kéziratot, másrészt a Rómába küldendő jegyzéket fogja követelni, különben lemond.

Bánffy újra Bécsbe készül, valószínűleg vasárnapon lesz ott s hétfőre visszatér. Ekkora várható tehát a végleges megoldás?

A római jegyzékről az a hír, hogy Kálnoky azt nem hajlandó elküldeni, mert mindig nyilvánvalóbbá válik, hogy a nuncziusnak az ország belügyeibe való annyit emlegetett beavatkozása semmivel sem bizonyítható.

A legérdekesebb hírek azok, melyek a kormány körében kilátásban álló részleges válságról emlékeznek meg, ezen hírek szerint a kormány tagjai között a kérdésben forgó ügyre nézve jelentékeny nézeteltérések voltak és vannak, s kiszivárgott az is, hogy a legutóbbi minisztertanácsban igen heves összeütközések is fordultak elő, s a miniszterelnök formális bekezdés előtt haragosan ott hagyta az ülést.

A „TISZANTUL“ TARCZÁJA.

A „bajazzók.“

— Opera 2 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Ruggiero Leoncavallo. Magyarra fordította Radó Antal. Nagyváradon először 1895. Május 10-én.) —

A fiatal olasz zeneköltők egyik legtehetségesebbjének: Ruggiero Leoncavallonak, az egész művelt világon mindenütt óriási sikereket aratott 2 felvonásos operája: »A bajazzók« került tegnap színre.

Leoncavallo »A bajazzókat« vagy helyesebben »A bajazzót« (Il pagliacci) tudvalevőleg az Edvardo Sonzogno milánói könyvkiadó cégnek 1892-ben kiírt opera-pályázatára írta meg, hol azonban szerencsésebb vetélytársa Pietro Mascagni: »a fiatal óriás« legyőzte mivel az ő pályaműve: a »Cavalleria rusticana« nyerte el a pályadíjat, jöllehet csak egyetlen egy szótöbbséggel.

Azóta mindketten világhírűekké lettek, azonban, míg újabb időben a Mascagni csillaga hanyatló félben van, a Leoncavallo híre és dícsősége napról-napra növekszik.

A »bajazzó« nem csak azért híres, mert eeneje páratlan és új irányt jelez, a zeneköltészetben, hanem nagy reklámot csapott annak idején az operának az a híres pör, melylyel Catullea Mendes, a híres francia író a szerzőt megtámadta, avval vádolván Leoncavallo, hogy a darab meséjét az ő »La femme de Tabarin« című drámájából plagiálta.

A pör a francia drámaíró javára dőlt el, de ez mit sem von le a Leoncavalló érdemeiből, mert ő mégis úgy dolgozta ki a részleteket és olyan zenét szerzett hozzá, mely remek műve marad örökre az olasz zenének.

Legfőbb előnye a darabnak, hogy zenéjét és szövegét is ő maga írta, tehát nem fordult elő sehol a darabban szöveg a zene kedvéért vagy viszont. Nincs benne egyetlen fölösleges dallam, jelenet, vagy szó, melyet ki lehetne hagyni.

Szövege egy egyszerű, ezerszer hallott, de mégis megkapó kis történet. A nő megcsalja férjét, ki a hűtlent kedvesével együtt megöli. Olyan közönséges, mindennapi történet ez, mit naponként olvasunk az újságok napi hírei között; de a »Bajazzók« kidolgozása olyan korrekt, hogy teljesen megfelel egy dráma szabályainak, úgy hogy maga a szerző is először dráma elnevezés alatt bocsátotta világgá operáját.

A darabnak, mely 1865-ben történik, meseje a következő:

A függöny felgördülése után Calabria egyik bájós vidékét látjuk szemünk előtt. Montalto városkájában épen Mária menyemenetelének ünnepén egy vándor komédiás csapat tartja bevonulását.

A nép, és az utcasuhanczok vidám kiabálásokkal, kalap és kendő integetésekkel üdvözlők a komédiás hadat.

A társulat tagjai Canio a társulat főnöke (a színpadon Bajazzó) Nedda, a felesége (a színpadon Colombine) Tonio (a színpadon Taddeo, Beppo, a darabban Harlequin).

Forró augusztusi délután van, a parasztság szomjasok, közrefogják hát Caniot s elhívják magukkal egy pohár »Chianti«-re a csapszékkbe; a többiek követik őket, de Tonio azon ürügy alatt, hogy a kocsi-vonó állatra felügyel, ott marad Neddával, kivel beszélgetésbe ered.

Hivatkozik megvetett voltára, hogy a nő megsajnálja, jöllehet a színpadon mindig a bohóc szerepét játsza, de ő mégis ember husból és vérből s bevallja Neddának, hogy halálosan szerelmes belé, hozzá lép és feléje hajlik, hogy megcsókolja, de Nedda felkapja a földön heverő ostort s szembe csapja vele.

Tonio el-ápadva visszatántorodik és fenyegetőzve elrohan.

Alig hogy Tonio távozik, a már felállított komédiás sátor mellett lévő kőfalnál megjelenik Silvio egy fiatal gazdag paraszt legény, ki mint ismerőst üdvözlő Neddát.

Rövid szóváltás után, mindkettő bevallják egymásnak régi szerelmüket s végre Silvio rábíri Neddát, hogy az éjjel szökjenek meg.

A bosszút forraló Tonio azonban megleste a szerelmes párt s elszalad a kocsimába a férjért.

Canio megjelen, Silvio-nak azonban sikerül elszöknie a nélkül, hogy a férj arcát meglátta volna.

Canio kérdőre vonja feleségét, de Nedda semmiféle fenyegetésre sem hajlandó megmondani szeretője nevét. Canio erre kirántja törét, hogy hűtlent nejét megölje, de Beppo a harlequin hirtelen oda udrik, a kést kiüti kezéből s figyelmezteti, hogy legyen csendesen, a nép közeledik, mert az előadás ideje eljött.

A bajazzóból (Canio) kitör a keserűség s gyö-

Az állampénztári kimutatás.

A pénzügyminiszterium közlése a szokásos kimutatást a magyar korona állampénztáránál ez év első negyedében előfordult bevételekről és kiadásokról. E kimutatással hitelesen is igazolva van az, a mit már hetek előtt volt alkalom konstatálni, hogy tudniillik a bevételek felette kedvezőtlenül alakulnak. Szemben a múlt év megfelelő időszakával az 1895. év első negyedének mérlege 6,074.746 frt 10 krral kedvezőlenebb és habár az a félhivatalos mentegőtözés, hogy az év első negyedében rendszerint visszamaradás mutatkozik, a tapasztalás által igazolva látszik, a 6 millió forintot meghaladó deficit mégis akkora, hogy azt a következő évnegyedek aligha lesznek képesek eltüntetni, annál is kevésbbé, mivel a kiadási többletek szaporodására biztos a kilátás, ellenben a bevételek fokozódására, a súlyosan érzett gazdasági válság miatt, ugyan kevés a remény. Ami a jelen állampénztári kimutatásban különösen aggasztó, az, hogy a fogyasztási adóknál mutatkozik 330 millió frtnyi visszaesés. Nyilván jele ez annak, hogy az ország fogyasztási képességét támadja már meg a válság, a melyet különben most már azok sem tagadnak, a kik eddig rendületlenül a gazdasági fellendülés korszakát hirdették. A fogyasztási adókon kívül a dohányjüvedék bevételei apadnak 602.509 frttal, a mit a kimutatást kísérő felvilágosítások annak tulajdonítanak, hogy az 1894. évi termés kisebb lévén, Ausztria részére kevesebb dohányt váltottat be. Ha még hozzávesszük, hogy épp a stimplinél mutatkozik 342.087 frt bevételi többlet, bizonyára az új terhek bekebelezése és a pörös ügyek révén, előttünk áll a maga valóságában az ország olyan állapota, a melyben keresve sem találhatjuk meg azokat a fénypontokat, a melyekkel a hatalom ez időszertinti birtokosai dicsekesznek.

Lapszemle.

Budapest. 1895. május 10.

A **Magyar Állam** Quid nunc cím alatt azt mondja, hogy a válság megvan. Elodázni lehet pár napra, de eltsolni nem lehet. A szabadelvű párt kénytelen lesz eldönteni, vajjon akar-e pártválságot is a kormányválság mellé, avagy kidobván a minisztereket, iparkodik megmenteni a párturalmat. Nehány nap, ugymond, és a bukott miniszterek koszorújába, néhány elhervadt pipacsvirágot köthetnek.

nyörű fájdalmas dalában panaszkodik a sors ellen, hogy ilyenkor kell élnie, midőn közel áll az öszüléshez.

Fájó szívvel kérde önmagától, hogy valóban ember-e ő, hogy neki most kell játszani és hogy felvidámitani a közönséget, mikor szíve halálosan meg van sebezve.

Dala végén hangosan felkaczags sírva távozik, hogy az előadást megkezdje.

A II. felvonásban a színpadon felállított sátorban megkezdődik az előadás. Egy közönséges népdarabot adnak elő a paraszt közönségnek, melyben egy kijátszott s neveltségessé tett férj fordul elő. A férj a bajazzo és neje Nedda.

Előadás közben azonban a bajazzo elfelejt, hogy a színpadon van s midőn a szindarab közben hűtlenségen kapja nejét, komolyan kiált neki, hogy mondja meg a kedvese nevét.

Nedda eleinte tetteti magát, mintha nem vett volna semmit észre, végre azonban kénytelen feleletet adni, de a Silvio nevet még sem ejti ki.

A vérg felingerült férj erre a közönség felé menekvő Neddát leszurja. Silvio segíteni akar imádotján, de épen ez által árulja el magát, mert a bajazzo reá rohan s őt is keresztül szurja törével.

A parasztközönség azonban azt hiszi, hogy mindez csak tréfa és a darabhoz tartozik, de mikor a kettős gyilkosságot meglátja, kezd feleszmélni és a dermedten álló bajazzót megragadják, ki törét a földre ejtve, hagyja magát elvezettetni. Tonio pedig oda szól a közönséghez:

»Menjetez haza. A játéknak vége van...!«

Ami az opera zenei részét illeti, arról csak a legjobbat lehet mondani. — Hiszen a kri-

A **Hazánk** azt írja, hogy a vaskapu szabályozására legelőször 9 milliót vettek fel kölcsön, azonban később ezt 11 végre 18 millióra emelték fel, Mivel pedig a magyar mezőgazdaság még nincs annyira megerősödve, miszerint a vaskapu szabályozása után az aldunai államok részéről beözönlő nyersterményekkel a küzdelmet győzelmesen felvegye, a kölcsönt nem kellene megszavzni.

A **Pesti Hírlap** azt írja, hogy a Kálnoky-Bánffy afférban a miniszterelnök személye annyira kifogástalanul, tisztán, rokonszenvesen került ki az összeütközésből, hogy az elégtétel elmaradását, — néhány kárörvendő ellenséget leszámítva, — az egész nemzet legbensőbb érzülete újabb megsértésének tekintené. S hogy ennek súlyos politikai következményei lennének, az sem kétséges.

A **Budapesti Hírlap** a kormánynak egy új veszedelmes módszerére hívja fel a figyelmet, melynek hamis voltát bebizonyítja. Ugyanis Vay Béla báró és Czorda Bódog azon indítványt tették, hogy mivel a vallás szabad gyakorlásáról szóló törvényjavaslat első és második fejezetére nézve a két Ház között egyöntetű megállapodás jött létre, az említett fejezetek immár el vannak fogadva s azokat a főrendiház a szászadokra visszanyúló állandó gyakorlat szerint újabb tárgyalás alá nem veheti. Vagy is már csak a 3. és 4. §§-ok lesznek tárgyalhatók mi világos alkotmány sérelem.

A **Magyarország** Mi lesz Bánffyval cím alatt hivatkozva azon sértésre, mit Kálnoky Bánffyval szemben elkövetett az Agliardi-ügyben. Azt mondja, hogy Kálnoky a sértést sem vissza nem vonta, sem jóvá nem tette, Bánffy keresett elégtételt s elégtételül azt kapta, hogy Kálnokyt megdicsérte az uralkodó. Megtarthatja-e, kérde ilyen körülmények között Bánffy a maga állását?

A **Nemzet** azt írja, hogy a politikai forrongásokkal teljes napok zürzavarában sziget gyanánt emelkedik ki ama magasztos ünnep, melyet a nemzet korán kidőlt nagy fiának szentel s ennek alkalmából Baross Gábor érdemeit méltatja.

A **Pesti Napló** »kettős jogvesztés« cím alatt azt igyekszik bebizonyítani, miszerint a pápának nincs joga követeli számára lelkiek címén kivételes állást követelni, másrészt pedig Kálnoky sines feljogosítva a magyar kormány egyházipolitikai jegyzékét rendeltetési helyére el nem küldeni.

tikusok is mindnyájan megegyeztek abban, hogy ha van is a darabban néhány részlet, mely ellen kifogásokat lehet emelni, maga az egész mű olyan gyönyörű zenei stílusban van tartva, mely forduló pontot jelöl az opera zenei irodalmában. — A zene nagyon komoly, bizonyos fenség vonul át az egész operán, melynek könyved részleteinél is, mint pl. a II. felvonás 2-ik jelenetében a Beppo belépője, — a melodikuság sohasem esik az operetteknél leggyakrabban előforduló hibába: a banalitásba.

Az olasz népek vele született zenei hajlama meglepően van kifejlődve Leoncavallónál. A darabban előforduló minden egyes énekszám kitűnően karakterizálja a nép szenvedélyeinek, érzelmeinek hullámzását.

Mily bájos és megható p. o. a Tonio szerelmi vallomása az I. felvonásban. Mint érezzük, hogy mily igazán fejezi ki a dallam a szív érzelmeinek minden változatát.

A fülbemászó dallamok rendkívül gyakoriak, nem esoda, hisz olasz-opera. Az olasz vér hevesége különben teljesen kiérzik minden piece-ből. Mint egy híres francia zenekritikus megjegyzé: »Il ne faut qu'une seule fois entendre la musique italienne, qu'on la puisse désormais toujours distinguer de tout, autre musique. (Elég egyszer hallani az olasz zenét, hogy azután mindig megtudjuk különböztetni azt minden más nemzet zenéjétől.)

Sajátság a jó zenének, hogy egyszeri hallásra rögtön fejünkben marad a melodiája. Ilyen »A bajazzók« zenéje is; a dallamok szinte észrevétlenül beleveszik magukat szívünkbe s a járatlan ember valósággal csodálkozik rajta,

Az **Egyetértés** »A magyar kormány kötelessége« cím alatt azt vitatja, hogy a Magyarországon esett nagy sérelem a függetlenségi párt elveinek ad igazat, mert világosan kimutatták az eddigi események, miszerint az Ausztriával való viszony Magyarországra mindig káros, miből könnyű levonni a kormánynak a következményeket s Ausztriával végleg szakítani kell.

A »**Nemzeti Ujság**« »Mű felháborodás« cím alatt a kormánypártot támadja meg, melynek eleinte nem kellett satisfactio a miniszterelnök részére, s csak később, midőn a hatalmat látták veszélyeztetve, támadtak neki a koronának, hogy a nemzetnek adjanak elégtételt az elkövetett sértésért.

A **Magyar Hírlap** szerint a szabadelvű párt csalódik, ha azt hiszi, miszerint Bécsnek nélkülözhetlen Ausztriának uralkodó párt kell, legyen az bár conservatív, vagy szabadelvű, mert Bécs ennek segélyével csak a többi pártokat akarja lehetetlenné tenni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Május 10. —

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Béni, Molnár Antal, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Perczel Dezső, Erdélyi Sándor, Lukács László, Dániel Ernő.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s elnöki előterjesztések után

Elnök jelenti Dániel Pál orsz. képviselő elhunytát. Indítványozza, hogy a ház részvétnek jegyzőkönyvileg adjon kifejezést. (Általános helyeslés.)

Jelenti továbbá elnök, hogy Helfy Ignác interpellációt jelentett be a miniszterelnöknek Kálnoky külügyminiszterrel történt konfliktusa s ennek fejleményei tárgyában.

Helfy interpellációját a ház engedelmével az ülés végén fogja megtenni.

Következik a napirend: a pénztári készletekről és az ezekből fedezendő beruházásokról szóló törvényjavaslatra vonatkozó pénzügyi bizottság jelentés tárgyalása.

Láng Lajos a pénzügyi bizottság előadója rövid indokolás kíséretében a törvényjavaslatot elfogadásra ajánlja.

hogy általánosan ismert zenedarabokat hosszas és ismételt hallás után képes csak megjegyezni magának, míg »A bajazzók«-nak számtalan részlete, majdnem azt merjük mondani — tudta nélkül — sajátjává lesz.

A karoknál a teljes művészi összhangzattal legfőképp az idézi elő, hogy az ugyanazon hangnemet éneklő szereplők mindig ugyanazon szöveget éneklék.

Figyelemreméltó még az is, hogy mily művésziessé válogatta össze Leoncavalló az egyes szereplők lelkihangulatához és kedélyéhez mért hangnemeket. Ugyanis a bajazzo és Tonio a tenort, Nedda a sopránt, Tonio és Silvio a baritont éneklék.

Zajos zenei részletek a darabból hiányznak. A hangszerelés kitűnő jelét adja Leoncavallónak a zenekarban való otthonosságáról: minden instrumentumot a kellő időben és helyen megszólaltatni s a hatást a finom zenei árnyalatokkal idézni elő.

Legszébb részletei a műnek az I. felvonás végén a bajazzo dala, mikor megtudja, hogy neje megcsalta; a Nedda »Szállj kis madár« dala, a II. felvonásban a Harlequin »Ständchenje«; a bajazzo utolsó felvonásbeli »Nem, nem csak bajazzo vagyok« gyors tempójú éneke.

Egyszóval Leoncavallo »Pagliacci«-ja egy rendkívüli művészettel és zenei talentummal megkomponált opera, mely valóban méltó arra, hogy a klasszikus zenei művek közé soroztassék.

A darab előadására vonatkozó bírálatot lapunk »Szinház« rovatában tesszük közre.

Okolesányi László szerint e törvényjavaslat szomorú fényt vet a legközelebbi évek költségvetésének reálitására. A költségvetések reálitása hiányának s tulságos költségeknek tulajdonítható az, hogy az országra minduntalan újabb terheket akarnak kivetni, pedig az adózó nép máris roskadozik az adó alatt. Nem ért egyet a kormány közgazdasági politikájával; nagy összeget nyeltek el az improduktív beruházások is s ez az oka, hogy egy rossz termés elegendő arra, hogy az államháztartás egyensúlyának mérlege felbillenjen.

A törvényjavaslatot nem fogadja el. (Helyeslés a baloldalon.)

Helfi Ignác: Az ellenzék már régebben megjövendölte azt, ami most bekövetkezett. A kormány nagy hibát követett el akkor, midőn nem gondoskodott oly mennyiségű pénztári készletekről, amelyek bármi eshetőséggel szemben biztosítanák az államháztartás rendes menetét. A törvényhozás most kényszerhelyzetbe jut. Az országra való tekintettel kénytelen megszavazni a törvényjavaslatot, de figyelmeztíti a kormányt, hogy e pénztári készletekből nagyobb összeget ne vegyen igénybe a törvényhozás tudta nélkül.

A törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

Horánszky Nándor polemizál röviden Helfi Ignác beszédével. Gratulál Helfi opportunitásához. Ez állásponton állva sok mindent lehet indokolni, ép úgy a mint a tulajdoni szokta indokolni a pénzügyi politikáját, melyek az országot a mai helyzetbe sodorták. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Az a gazdálkodás, mely a múltban megnyilatkozott, azon köteleességet rója az ellenzékre, hogy erélyes ellenőrzést gyakorolva, igyekezzen odahatni, hogy a kormány ne lépje túl a költségvetés keretét s minden nagyobb kiadást a pénztári készletekből előre jelentse be a törvényhozásnak. (Helyeslés a baloldalon.) Konkrét példák felsorolásával mutatja ki azon fényes tüzleteket, melyeket az állam csinált az adózó nép számára s mégis eljutottak oda, hogy a rendes keretek betartása mellett államháztartásunk menete fenakad. Nem egyezhetnek abba bele, hogy a kormány az állam vagyonát vegye kölcsön államháztartási célokra.

A törvényjavaslatot nem fogadja el. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Lukács László pénzügyminiszter: A felszólalt képviselők úgy magyarázták a törvényjavaslatot, mintha az valami nagy meglepetés volna, valami rejtett titkokat leplezett volna az le. Sőt hangoztatták azt is, hogy e törvényjavaslat nélkül az államháztartás menete megszakadna. Nem kíván e kommentárokkal hosszabban foglalkozni, csak utal a törvényjavaslat indoklására, hol a törvényjavaslat célja tüzetesen ki van fejtve.

A törvényjavaslatnak célja a beruházások s más szükséges kiadások által igénybe vett pénztári készletek kiegészítése; tehát semmiestre sem olyan vérszesen fenyegető bajnak elhárítása, minők az ellenzéki oldalról felhozhatk.

Ajánlja a törvényjavaslat elfogadását.

Elnök felteszi a kérdést, elfogadja-e a ház a törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául, igen vagy nem?

A ház többsége felállással történt szavazás útján a törvényjavaslatot általánosságban elfogadta.

(Az ellenzék részéről a kormányfővel szavazott: Helfi Ignác, Kossuth Ferenc, Mülek Lajos és Nánásy Ödön.)

Következik a részletes tárgyalás.

A 2-ik szakaszról felszólal

Erreth János. Sürgeti Pécs város vasúti állomásának kibővítését.

Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter rövid felszólalása után

a ház a tételt megszavazza.

A 3-4 szakaszok minden vita nélkül fogadtattak el s ezzel a törvényjavaslat részletes tárgyalása is véget ért.

Elnök az ülést 5 percre felfüggeszti.

Szünet után következik a Helfi Ignác interpellációja.

Egy kis felvilágosítás

a biharmegyei és nagyvárad múzeum ügyében.

Most, hogy a biharmegyei és nagyvárad régészeti és nagyvárad régészeti és történelmi egyesület tagjainak szaporítása végett új aláírási íveket bocsát ki, s a közönséget is újabb adakozásokra szólítja föl, jónak látjuk az ügy érdekében, hogy egy balvélemény ellen felszólaljunk.

Sokan azt vélik, hogy a városunkban a Schlauch-park mellett levő új múzeum-épület »Ipolyi-múzeum« lesz.

Terjesztik e hibás nézetet a helybeli lapok is, melyek az új múzeum-épületre vonatkozó adatokat rendesen »Ipolyi-múzeum« vezérszó alatt közlik. Pedig a dolog nem úgy áll.

A biharmegyei és nagyvárad régészeti és történelmi egyesület azon épületet első sorban a saját gyűjteményének, s a Biharmegye és Nagyvárad multjára vonatkozó, ezentul egybegyűjtendő emlékeknek elhelyezésére építi s így annak neve: »Biharmegyei és nagyvárad múzeum s más jogosan nem is lehet.

Az épületnek csak másodrendű célja az, hogy abban a nagyvárad i. sz. egyházmegye tulajdonát képező Ipolyi-gyűjtemény is rendszeresen fölláttassék s a közönségnek hozzáférhetőbbé tétessék s az egyesület Nagyvárad város és a nagyvárad i. sz. egyházmegyei hatóság közt kötött szerződés szerint bekövetkezhetik — a mitől Isten óvjon — oly eset is, hogy e másodrendű cél megszűnik. Különben e másodrendű cél (az Ipolyi gyűjtemény kiállítása) megvalósítása inkább áll Biharmegye és Nagyvárad közönségének érdekében, mint a papságéban, mert ez így is megtekintheti a gyűjteményt, holott a közönség nem.

Kit terhelnek a vízvezetéki kut szivattyuzásának költségei?

E kérdés vár legközelebb megoldásra; ugyanis a Valsér Ferenc-féle részvénytársaság a vízvezetéki kutat 10 napon át körfutó szivattyúval szivattyúzta s ennek költségeit a város nyakába szeretné sózni; de mert a vízvezetéki költségvetés I. tétele szerint a vízvezetéki kut a víz szivattyuzása mellett lett volna készítenő s ennek ellenében a vállalkozó a kutat kontrás útján készítette, a szivattyuzást az építésre felügyelő bizottság jogosan megrendelte. A vállalat teljesítette is, azonban a költségeket megteríteni kéri, a mit az előbb mondottak szerint aligha kap meg.

A mennyiben azonban a Walsér-féle cég magán szakértő meghallgatását is kérte s a főügyész ennek meghallgatását véleményezte is, a vállalat által megnevezett magán szakértő Lorenc Viktor budapesti mérnök tegnap beadta szakvéleményét, a mely szerint Nagyvárad városa, mely — szerencsére — viszonylagosan csekély költséggel mindkét kutnál mindjárt kezdetben nagyobb vízművet biztosított, nem terhelheti vállalkozót ezen többlet munkával, annál kevésbé, mivel ezen munka vállalat tiltakozása daczára, a vízvezetéki bizottság kifejezett parancsára, annak felügyelete mellett teljesítetett.

Azokban ez lehet mérnöki okoskodás, de nem oly indok, mely miatt a költségeket a városnak kellene viselni; mivel a vállalkozó daczára annak, hogy a szivattyuzás világosan kikötve volt, azt mellőzte s a kutat kontrás útján állította elő; már pedig ha valakitől kötelezettségének szerződés szerinti teljesítése követeltetik, a vagy mert attól eltért, a szerződés betartására szorítottatik; jogsérelemlől, károsodásról nem panaszkodhat, a város pedig csak nem fizethet azért, hogy a vállalkozó — talán mert olcsóbb? — a szivattyuzás mellőzésével a kontrás útján való elkészítési módot választotta s így a szivattyuzást utólag kellett teljesítenie.

Különben itt nem is műszaki, hanem jogi véleményre lesz szükség s így legjobb lesz, ha a tanács a jogügyi bizottságot hallgatja meg ez ügyben.

NAPTÁR.

— Május 11. —

Szombat. Róm. kath. Mamertus. Prot. Mamertus. Görög kel. ápr. 29. Jazon pk. Izr. Ijar 17. S. Emor 4. Per. Nap kel 4 óra 17 p., nyug. 7 óra 4 perc. Hold kelte 10 óra 40 p., nyug. 5 óra 6 p.

Május 11. Biharmegyei és nagyvárad nőegylet választm. ülése d. u. 3 órakor.

„ 12. A nagyvárad »Hunyady« gőzmalom közgyűlése.

„ 12. A kereskedelmi kóroda egyesület gyűlése d. u. 3 órakor.

„ 12. Polgárok közgyűlése d. e. 11 órakor.

„ 27. Az orvos és gyógyszerész egyesület rendkívüli ülése.

Jun. 4. Középiskolai tanulók kerületi tornaversenye Nagyváradon.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,

Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,

Kádár és Kiss cégnél Kishíd-fő,

Kutasi D. papírkereskedésében Uri-utca,

Pauker Dániel papírkereskedésében Kis-piac,

Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.

Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.

Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

* **A király Pólában.** Tegnapelőtt ment végbe a »Monarch« vízreboesátása. Reggel 8 órakor kezdődött a vízreboesátásban közvetlenül résztvevő tengerészeti törzskar jelenlétében a hajó első beszentelése, a melyet Urednicsek tengerészplébános megfelelő papi segédlettel, a szokásos szertartások szerint végzett.

A »Kronprinz Erzherzog Rudolf« vezérhajó ágyu üdvözlése közt, a király, a többi fejedelmi személyiségekkel együtt negyed 10-kor elhagyta a »Miramar« yachtot és diszesónakon az Olivasziget kapuja előtti kikötő helyre ment.

Midőn a király a pavilonba lépett, a tengerészeti parancsnok ő felsége rendeletét kérte ki a hajó második beszentelésére.

A király a tengernagy beszédére röviden válaszolt, parancsot adott a keresztelésre és vízreboesátásra.

Ezután Mária Terézia kir. herezegnő a hajó megkeresztelését rövid beszéd kíséretében végezte, dícsőségteljes jövőt kívánva az új hadihajónak és a monarchia tengerészetének.

Egy nyomás a villanyos vezeték billentyűjén és a hajó orrára erősített pezsgős üveg darabokra tört, mire a billentyű további érintésére a vízreboesátás a néphimnusz hangjai és a hajók szabályszerű tisztelgése és ágyuzása közt szerencsésen végbement. Az új hajó a közönség szünni nem akaró üdvkiáltásai közt siklott a tengerre.

A király és kísérete ezután az udvari pavillonból a kikötő helyre mentek és onnét a közönség folyton megújuló lelkes óvációi közt, a diszesónakon visszatértek a »Miramar« yachttra.

A kivilágítás fényesen sikerült. A kikötő kivilágítása minden várakozást fölülmúlt. Este 9 órakor ő felsége a tengerészeti kaszinóba hajtatott, a hol tisztelőre fényes bállestély volt. Az utczákon egybegyűlt óriási tömeg lelkesült óvációban részesítette ő felségét.

Baross Gábor második temetése.

Baross Gábor hamvainak végleges áthelyezése a klobusiczi mauzoleumba országos jelentőségű nagy ünnepélyességek közt ment végbe.

Utolsó útjára is nagy és előkelő közönség kísérte el újabbkori történetünknek ezt a kiváló alakját. Miniszterek, képviselők, fővárosi és vidéki küldöttségek, a nagy halott családja és a vidék népének jelenlétében történt a temetés.

Az illavai templom közepén hatalmas kaptalakra volt elhelyezve Baross Gábor koporsója, melyet egészen elborítottak a szebbnél-szebb koszorúk, köztük a képviselőháznak gyönyörű pálmakoszorúja.

Az újra beszentelés gyászszertartását Bende Imre nyitrai püspök végezte fényes papi segédlettel. A beszentelés után gyászszekére helyezték a koporsót s a hosszú kocsisorból álló menet megindult a klobusitzi mauzoleum felé.

A szálló előtt leemelték a koporsót, újra felhangzottak az egyházi imák és énekek, aztán előrelépett Bende püspök s megragadó beszédet tartott Baross Gábor fölött.

Nagy sir köré sereglettünk — így szólt — hantjai egy nemzet reményeit takarják. Sötét ürben egy magasztos példánykép, fénylő élet kiadott fátylaja. Őlébe egy alkotásaiban hatalmas erő szállt le pihenőre.

Drága hamvak előtt állunk, melyek fölé emelte e díszes emléket a nemzeti kegyelet, mely-erős köve oly kifejező szimboluma az elköltözött nagy léleknek, s melynek épításműt igazán, egész híven, teljes méltán az ő hasznos életének, kiváló eredményeinek betűivel csak az írhatta meg, a kit e sir takar. Vándor, állj meg e sir előtt, szemben e hamvakkal, tisztelettel hajoljon meg lelked! A hasznos munkának törhetlen bajnokát, egy nagy hivatás martírját takarja ezen emlékkő! Megnyugodva az örökkévaló Istenben, ki kifürkészhetlen végzésében — a prófétával mondva — a nap delén oltotta ki benned a mi diadólógunk lámpáját, s neked is kiszabta a határt, melyen túl te sem léphettél: itt áldom meg gyászoló nemzeted nevében hamvait. Nagy alkotásaid gyümölcsözően e drága anyaföldön nemzedékről-nemzedékre. Emléked pedig éljen a magyar nép szívében örökké. Mint egyházzam aláztos szolgálója, érteid küldöm az egyház hatalmas imáját, melylyel elhunyt gyermekei lelkeit adja át a boldog örökkévalóságnak és ajánlja azokat Istennek, a lelkek egyedüli birtokos urának!

A gyászbeszéd után, mely könyveket esalt a jelen voltak legnagyobb részének szeméibe, bevitték a koporsót és koszorúkat a mauzoleumba s a végső pihenőhely véglegesen befogadta nyugalmas ölébe a nemzet nagy halottjának hamvait.

*** A rendőrség figyelmébe.** Naponkint láthatni az utcákon suhancokat, kik az összefogdosott fülemilket zacskókban házról-házra huzsolják és elárúsítják. Nem kívánunk ezen embertelen kufárokkal bővebben foglalkozni, csupán a rendőrség figyelmét hívjuk fel arra, hogy az éneklő madarak pusztítása büntetendő eseteleményt képez s nagyon ideje volna már, hogy a büntetést az illetők ellen alkalmazza is. A közönséget pedig arra kérjük, hogy a szegény kis madarak megvétele helyett, az őket áruló jó madarakat a rendőrség kezébe szolgáltassa.

*** Tűzvész H.-K.-Ujlakon és Csátáron.** Megirtuk tegnap, hogy mily veszedelem fenyegette f. hó 9-én H.-K.-Ujlakot a kiütött tűzvész miatt. Levelezünk újabbán a következő részleteket írja: A tűz a ref. tannító istállóban támadt és a nagy szél következtében csakhamar 5 ház a melléképületekkel, valamint az utcai kerítésekkel együtt a lángok martalékává vált. A nagy szerencsétlenségben valószínű szerencse volt az, hogy a l. sz. káptalan tulajdonát képező ház, melynek istállója leégett, csupán réppel van fedve, mivel ez a ház olyan helyen áll, hogy ha kigyulladt volna, alig lehetett volna megmenteni a községet, hogy telje-en le ne égjen. A szemben lévő kath. iskola fedelére már belekapott a tűz, de a gyorsan alkalmazott segély még idejekorán elejét vette a nagyobb veszedelemnek. Pál Antal községi lakos ágynevelő, ruháit, élelmi szerekét stb. mind levitte a pinczébe, hogy ez által megmentse a tűztől vagyona egy részét, de a ház összedült s a lehulló gerendák betörték a pincze boltozatát, úgy hogy minden elégett. A szegény embernek 9 élő gyermeke van s így a legnagyobb nyomornak néz eléje, mivel összes vagyona megsemmisült. — Csátáron is megjelent a vörös kakas. Levelezünk arról értesít, hogy folyó hó 7-én reggel 3 és fél órakor szólt meg a vészharang. Egy szalma fedelű ház gyuladt ki, a benne alvókat akkor ébresztette fel egy Gölöncs-ér Györgyné nevű asszony, mikor az egész ház már lángokban állott. A tüzet azonban sikerült lokalizálni s így több ház nem esett áldozatul a pusztító lángoknak.

*** Uj bíró.** Fekete Izidor nagyvárad kir. törvényszéki aljegyzőt, ki a büntügyi osztálynál volt alkalmazva, s legutóbb a kir. táblához tanácsjegyzőnek lett berendelve, a király a vaskóhi kir. járásbíróvá albíróvá nevezte ki.

*** Öngyilkos hírlapíró.** Debreczenben Löw József a »Debreczeni Ellenőr« munkatársa tegnap délután szüleinek lakásán egy 9 milliméteres forgópisztolylyal szíven lötte magát. A 19 éves fiatal ember délelőtt még elvégezte munkáját a szerkesztőségben, a hol vidáman beszélgetett társaival. Délben haza ment, lefeküdt és öt óráig aludt. Mikor felébredt, szíven lötte magát, mindössze annyit írt egy papírszeletre: Ne bonyoljanak fel. Becsületszavamat beváltottam! Ebből az sejtethető, hogy az öngyilkos amerikai párbaj áldozata s ezért a kir. ügyészség megindította a vizsgálatot.

*** Uj nyilvános közkórház.** A belügyminiszter körrendeletileg tudatja a törvényhatóságokkal, hogy a »Kaiser Franz Josef« nevet viselő Taschau városi kórház nyilvános közkórházi jelleggel felruházott gyógyintézetnek nyilvánított.

*** Jóváhagyott közgyűlési határozat.** A belügyminiszter jóváhagyta a város törvényhatósági bizottságának azon határozatát, melylyel a Pecze szahályozása folytán fenmaradt telkek közül a 7. számú egészen és a 6. sz. teleknek fele a nagyvárad ipartestületnek iparos menház építése céljából ingyen átadta; a miniszter csupán azt kötötte ki, hogy azon körülmény, hogy az átengedett terület más célra nem használható, telekkönyvileg is biztosítandó.

*** Egy aranyért egy vár.** Aradon az ot-tani Kölessey-egyesület várurra lett. A pénzügyminiszter ugyanis a Maros-menti régi solymosi várat eladta az egyesületnek egy aranyért. Az egyesület most ezt, valamint a régi Arad helyén levő szintén megvett. Óthalmot nagyobb ünneppel készül átvenni.

*** Királyunk marsallbotja.** Ismeretes, hogy Vilmos német császár közvetlenül azután hogy Albrecht főherceg meghalt, királyunkat porosz tábornagygyá nevezte ki. A marsallbotot egy küldöttség fogja átadni, amely Albrecht porosz herceg vezetése alatt május 15-én érkezik Bécsbe. A király a küldöttséget személyesen fogadja majd a pályaudvaron, ahova díszszertartást is rendelnek ki. A deputáció valószínűleg Budapestre is ellátogat.

*** Apró művészek.** A szegedi rendőrség furesa szökésről kapott sürgönyhírt, mely szerint Bérczy Adél és Molnár Katalin makói tanulóleányok megszöktek hazulról, mert szülőik nem akarták megengedni, hogy a színipályára készülhessenek. A hivatalos telegramm személyleírásából szinte kiténik, hogy melyik milyen művészi sikerekre született. Az egyik határozottan primadonna fotográfia, a másik szende. Akis primadonna (Bérczy Adél): esin szembe szubrette természet, jól kifejlődve, arca ke-rek, orra lites, szeme barna, élénk, eleven leány. Koczkás nyári ruháskát visel és szalma-kalapot. A kis szende (Molnár Katalin): gyöngy testalkatu, barna, haja fekete, orra hosszukás, szeme mélyzöld. A 13—15 esztendő szökevényeket most országsszerte kőrözik.

*** Közgyűlés.** A nagyvárad »Hunyady« gőz-malomipar részvénytársaság, folyó május hó 12-én vagyis holnap, vasárnapon d. e. 10 órakor a malomtelepen évi rendes közgyűlést tartja.

*** A lipótvárosi templom építése.** A budapesti lipótvárosi templom építésére felügyelőbizottság Ráth György elnökle alatt ülést tartott. Határozatba ment, hogy az ezredéves kiállítás alkalmára iparművészeti megrendeléseket tesznek, ezek sorában lesz egy baldachin (pasztorbot) 500 frtért, hat lámpatartó 1200 frtért, egy miséző könyvválvány bronzból 600 frtért, műhimezés 4000 frtért. Elfo-

gadta a bizottság Székely Bertalan festőművész ajánlatát az előcsarnok két oldalsó timpanon-képének kartonjaira. Miuthogy a főváros közgyűlése elhatározta, hogy a templom körül levő bazárépületeket lebontatja, határozatba ment, hogy a bazárépületek északi részét fogják építőiroda céljaira használni, a boltok egy részét pedig augusztusra, május részét novemberre ki fogják üríteni.

*** Vizállások.** Az országos m. kir. térképészeti és talajjavító hivatal értesítette a városi és megyei hatóságokat, jelentékenyebb folyóknak vizállásáról: Május 8-án a Duna általában apad, Ujvidék és Pancsova között árad. — A Tisza Máramaros-Szigettől-Ujlakig árad, azon alul apad. Eső az nap csak Sopronban volt egy kevés.

*** Az ügyetlen kerékpáros.** A biciklizés sportja városunkban is rendkívül el van terjedve. Nem mehet az ember az utcán végig, hogy egy gyorsan toza futó kerékpárossal ne találkozzék. — A sebes menésnek azonban sajnos néha szomorú következményei vannak. Egy ilyen vigyázatlan kerékpáros ugyanis tegnap a nagypiaczon Silinka Juonné csehi lakost elgázolta. Silinkáné panaszt emelt a rendőrségnél az ügyetlen kerékpáros ellen, hol azonban 4 forintban kiegyeztek. A kerékpáros ur pedig rögtön sietet magának egy éles hangu csengőt venni. — Nem ártana, ha nálunk is behoznál azon szabályt, miszerint csak csengővel ellátott kerékpárokon szabad az utcán menni, az ügyetlen biciklista pedig addig ne menjen emberek közé, míg teljesen nem ura vasparipájának.

*** A temetőben a virágos hant alatt.** Repiczky János ungvári sírásónak az volt az egyedüli vágya, hogy ott halljon meg, ahol életének javarészt töltötte: a temetőben. A napokban három társával mulatott a sírkertben lévő lakásán. A mint ott iszogattak, dalolgattak, egyszerre csak felhangzott a katonabanda szomorú zenéje, mely egy közvitét kísérő örök nyugalomra. Ez annyira meghatotta a vén, busuló sírásót, hogy ott álló helyében felakasztotta magát. Társai kimentek oda, ahol a bakát sírba tették s így nem akadályozhaták meg tettében. Egy gyermek, aki a gyászoló gyülekezettel volt künn a temetőben, vette észre az öreg tettét, de már későn, mert az amugy is beteges sírásó akkor már halva volt. Teljesült a vágya, ott halt meg, ahol élt: a temetőben.

*** A mérges kárpitos.** Gebhard József kárpitos mester tegnap munkaközben összevesszett segédével Almási Gyulával. A vita csakhamar annyira mérgezősé fejlődött, hogy a majszt'ram ollója egyszerre csak az Almási lábszárában találta magát. A dolognak a rendőrségnél lesz folytatása.

*** Razzia a Rhédey-kertben.** Nem jó idők járnak a Rhédey-kertben s a mellette levő fasorban a Boné-kut felé vezető uton sétáló csavargókra. Tegnap említettük, hogy felszólalásunk következtében a rendőrség razzia-t tartott, melyen 10 csavargó ficsurt fogtak el, ma folytatták a razzia-t s újra néhány jó madár került lépre, kiknek vagy nem volt igazolványa, vagy ha volt is, de nem jó rendben. S így ingyen utazásban fognak részesülni egészen illetőségi helyükig. Folytatása következik.

*** APRÓ HIREK.** — Blaskovits Isván vasuti alkalmazottnak jó reményben levő neje ma reggel egy megbokrosodott ló elütötte a kishidőnél. Szerencsére komolyabb baja nem történt. — Goldmann Jozefa a nagykut utcától a Pável utcáig, elvesztette 75 frt értékű aranyóráját s lánczát. — Ezrforintos adomány. Földiák Gyula a Fehér-Kereszt egyesület központi lelenzháza javára ezer forintos ágyalapítványt tett. — A kolera Keleten. Mint a »Times«-nek Kobeből jelentik: A Talicu-Wanban horgonyozó hadihajókon a kolera kiütött. A szállítóhajók fele felvonta a sárga lobogót.

Vonatok érkezési és indulási ideje 1895. május 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-12, 7-08, 1-48, 7-15, 3-42.	Budapest felé 2-26, 8-43, 11-04, 11-32, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 3-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Érmihályfalváról 8-10, 9-14.	Érmihályfalva felé 6-45, 4-35.
Szent-László és Félix für- dőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54*	Szent-László és Félix für- dőbe 6-40*, 8-39, 2-05*, 4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.
A *-gal jelölt vonatok csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

IRODALOM.

A magyar tudományos akadémia nagyhete.

A magyar tudományos akadémia igazgatótanácsa báró Eötvös Lóránd elnöke alatt ülést tartott, a melyben résztvettek: Csáky Albin, Széchényi Béla és Dessewffy Aurél grófok, Jókai Mór, Pulszky Ferencz, Kautz Gyula, Szász Károly, Gyulay Pál, Zichy Antal, Than Károly, Beöthy Zsolt, Vámbéry Armin és Szily Kálmán.

A főtitkár bejelentette az akadémia elnökének és másodelnökének megejtett választását és annak eredményét.

Azután az üresedésben levő igazgató tag-sági helyre 12 szavazattal 2 ellenében Császka György kalocsai érseket választották meg.

A számadások megvizsgálásáról tett jelentést tudomásul vették és a fölmentvőnyt megadván a földhitelintézetnek a pontos pénzkezelésért, az elnök indítványára ezuttal kiválóan köszönetet mondtak, a mennyiben az idén huszonötödik éve, hogy a földhitelintézet az akadémia pénzügyeit ellátja.

Végül még Fejérpataky Kálmán ügyésznek jelentését vették tudomásul s ezzel az ülés véget ért.

SZINHÁZ.

„A szikra“

és

„A bajazzók.“

Május 10.

Valóban nagy feladatra vállalkozott Leszkay, midőn »A bajazzók« színrehozatalára elhatározta magát; annál nagyobb dicséret illeti meg érte, mert »A bajazzók« tegnapi előadása majd minden tekintetben megfelelt a nagyváradi közönség igényeinek. A szereplők igyekezete nem maradt meddő s a jól sikerült előadást élénk tapsviharral jutalmazta a hálás publikum.

A darabban előforduló gyönyörű melódiák, mik világhírűvé tették ez operát — praecize lettek előadva, s csak büszkék lehetünk színtársulatunkra, mely a vidéken egyedül s a mellett még ily jó operai előadásokkal lepi meg a közönséget.

A zenekar játéka meglátszott Barna Izsó karmester fáradsága, melylyel az operát betanította. A hangszerelés jó volt, csupán az a megjegyzésünk, hogy egyetlen cellos nem képes kellően kidomborítani a melódiákat. A bécsi operában p. o. az igaz, hogy a zenekar sokkal több tagból áll, de »A bajazzók« előadásánál 6 cellon játszanak. Semmiesetre sem ártana még legalább 1 celloval a zenekart megerősíteni.

Az igazat megvallva nem sok reményfűtünk az előadáshoz. Színtársulatunkat, habár jól is van szervezve, még sem tartottuk képesnek egy ilyen nehéz opera előadására. — De feltevéseinkben kellemesen csalódtunk, mert színészeink derekasan megállták helyüket.

Azok az érzelmek, melyek a hős kebléből kitörnek, oly hűen és utólrhetetlen művészetel vannak a dalokban kifejezve, hogy az ember tényleg átérzi azokat a mély fájdalmakat, miket a szerző a zenébe önt, hogy így értesse

meg a hallgatósággal azt, mit szóval elmondani képtelen lenne.

Maga a szöveg is minden tekintetben megfelel a drámai szabályoknak s hűen tükrözi vissza azt a megrázó hatást, mit a szegény Bajazzó sorsa iránt érez a szerző.

R. Réthy Laura (Nedda) imponált szerepében, s különösen a felsőbb régiókban éri el hangja azt a fokot, melyben a kellemes csengő ének erős, valóban opera énekesnőhöz méltó kifejezést nyer.

Hanganyaga egyenletesen van kiművelve minden fekvésben egyformán, mi különösen a staccato énekben jutott legszebb kifejezésre.

Elismerőleg kell nyilatkoznunk, különösen az erős drámai részletek kifogástalan megjatszásáért.

Mezey Mihály (Canio) gyönyörű organumát a darab előnyére elég jól kiaknáza s bár menten minden bravuroskodástól, mégis művészi eszenekelt s a közönség igazán élvezettel s feltűnő figyelemmel hallgatta végig azokat.

Hangját Hunyady is jól érvényre emelte, bár kissé fátyolozott és mindvégig vontatott volt.

Csatár Győzöt és Solyom Lajost is jelentékeny rész illeti az est sikeréből.

A karról, mely a legnehezebb és legszebb dalokat énekelte csak az elismerés hangján szólhatunk.

Az előadást telt ház nézte végig.

Végül még csak az a megjegyzésünk, hogy a díszletek mindent ábrázolnak inkább, mint egy olasz falucskát forró augusztusi délutánon.

A szikra.

A »bajazzók« megelőzőleg Pailieronnak szellemes kis egy felvonásos vígjátéka »szikra« került színre meglehetősen lapos előadásban. — A közönség sem igen nagy figyelemmel kísérte az előadást, mert mindenki csak a »bajazzók« várta. — A szereplők: Tóvölgyi Margit, Novák Irén és Benedek Gyula helyeiket elég jól megállták.

A tegnapi est műsorát ma megismétlik, s hisszük, hogy zsufolt ház fogja végig nézni az előadást. Igazán ömaga ellen vétkezik az, ki meg nem hallgatja a »bajazzók«.

REGENY-CSARNOK.

Az apai vér.

Regény.

Irtá: Edhor J.

(37)

Fordította: Veress Zsigmond.

(Folytatás.)

A sebesült lázasan égő szemei föllángoltak. — Halden... Halden... — mondá fél hiteltelenséggel.

Komoly sötét szemével kutatva nézett arczára, s azonnal meggyőződött a mondottak igazságáról, mert barátságosan szeliden panaszkodva szólította meg a báró.

— Mért nem tudtam ezt eddig? Oh én nyomorult saját kezem emeltem magam ellen!

— Csendesen! — nyugtatá meg Halden.

— Ezt nem fogja megtudni senki. Tartsa magát szorosan rendszabályaimhoz, s én azokkal önnek, ha Isten is úgy akarja, boldog életet adok vissza kárpótlásul az örömtelen ifjúságért melyet más idézett elő!

— Köszönöm, nagyon köszönöm, Halden, igazságtalanságom...! ez utolsó szavaknál elvesztette eszméletét.

Nordenlicht báró mély ájulásban feküdt, a melyből heves seblázba esett. Halden ismerte a sebesülést ilyeszerű következményeit s aggódva nézett az égre. Csak gyors segély volt képes a bárót megmenteni, mindenek előtt a leggondosabb ápolás, hogy a láb ereje kisebbedjék. Minden másodperc drága volt mert mindig közelebb jutott a halálhoz. Halden körülnézett, hogy tulajdonképen hol is van ő? Hová vezette utja? A legelső és egyszersmint a legjobb segítség lett volna, emberi lakáshoz jutni. Pár perczig gondolkodott Halden. S akkor a sebesült nehéz testét karjaiba vette s terhével azon utralépett, mely előtte volt.

Az erdő fái különös csoportot láttak lábainál, mely lassan, de folyton előre haladt. Egy férfi volt, ki karjain egy másikat vitt.

Azok oly két embernek voltak fiai, kik egymásnak világlétkben a legnagyobb ellenségei voltak, kik közül az egyik a másiknak beperlője, ez pedig amannak és gyermekeinek gyilkosa. Ezen napig versenytársak voltak egy imádott szépség közelében.

A gyengébb és tehetetlenebb gyűlölte az előnyben lévő és erősebbet ezen óráig, s ez ép most is kiviláglott. Az előnyben lévő néhány órával ezelőtt elhatározta a gyengébbnek helyet adni. Most viszi az erősebb a gyengébbet karjaiban ereje végmegfeszítésével, lassan, óvatosan, mint egy atya, vagy egy szívbeli jóbarát, hogy azt az önközta halálveszélyből kiragadja s egy új, boldog, szeretettje oldalán leendő életre vezesse. Valóban elérkezett az órája. Az országszerete híres Halden tanárban a jámbor pap védekezésében és növendékében János nagybátya keresztényi szelleme a Marinelli gróf világias, bosszuvágyó és önző vére fölött végleges és nagyszerű győzelmet aratott. Az égben pedig Alojzia angyali alakja dicsősorozottan mosolygott. Közeledett az idő, mikor a Haldennek tett utolsó ígéretét befogja váltani és őt a földről az égbe vezeti, ha lelkiismerete tisztább lesz, a mi reá nézve a legjobb.

Halden lépései lassuak és vontatottak, járása bizonytalan, nehéz és bágygyadt lett. Végre közeledik az erdő széléhez; távolban vörös, cserép födek csillogtak. Szeme káprázott s úgy tetszett neki, mintha a sötét fenyők a földre hajolnának, sőt elborítással fenyegetnek... borzasztó zugás, menydörgő zaj hallatszott fülében... a föld inogni kezdett, s lábai alól kiesuszott... Felix erejének vége volt. Még érezte a heves szűró fájdalmat keblében, érezte a meleg vért, mely ajkain elözönlött; össze volt törve.

A zöld mezőn egy koesi vágat, a lovak lábai alig érintik a földet. A két ájultan fekvő alakhoz emberek közelednek, lassan vigyázva emelik föl, gyöngéden teszik le.

— A kastélyba mit fog mondani a tábornok, — susogták a megrémült férfiak egymás között.

Hangos sirás, szívet megrázó sikoltás járja át, levegőt s költi föl Felixet ájulásából.

— Ez Halden... papa... Halden. — mondá Ella fájdalmas hangon a butól és bannattól.

Puha, gyöngéd kezek támogatják Felix fejét, s úgy rémlik előtte, hogy egy szőke firtős fő borult homlokára; ember fölötti erőlködéssel vonja vissza fejét és a bárónt tisztán látva fölsóhajtott, s forró kérő hangon mondá:

— János bátyámhoz... János bátyámhoz!

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

(Folytatás.)

Helfi Ignác az következő interpellációt intézi a kormányhoz:

1. Elment-e a jegyzék a szentszékhez a nunczius útjára vonatkozólag.

2. Megmaradhat-e továbbra is a kabinet ezek után az állásán. (Elénk helyeslés, zaj.)

Bánffy D. br. A beadott interpellációra nem tartja lehetőnek a válaszadást. Kijelenti, hogy a kormány fentartja előbbi álláspontját és köteletségének tartja tekintélyén csorbát ütni nem engedni. (Zajos derűtség a baloldalon, mozgás.)

Elnök indítványozza, hogy holnap ne tartson a ház ülést és a mai ülést berekeszti 1 óra 15 perczkor.

Bánffy menesztetik.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Bécsi mértékadó körökben meg vannak győződve, hogy mihelyt a király visszatér, Bánffy menesztetik. A forma enyhítése kedvéért valami kitüntetésben fog

részesülni. (Ennél olcsóbban senki sem jutott még hozzá. Szerk.) A válság eldöntése valószínűleg hétfőn fog megtörténni

A párt és a miniszter.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Bánffy mai beszéde alatt, valamint már napok óta minden alkalommal, a szabad-elvű had némán ül a padokban. A legcsekélyebb rokonszenvet sem nyilvánítja a megalázott miniszter iránt. A párt ma már csak a saját uralmának föntartásán töri a fejét.

Elhunyt képviselő.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) A képviselőházon fekete lobogó hirdeti Dániel Pál a zichyfalvai kerület országgyűlési képviselőjének halálát.

Főrendiház és a recepció.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) A főrendiház f. hó 14-én ülést tart, melyen a vallás szabadgyakorlatáról és a recepcióról szóló törvényjavaslatok kerülnek tárgyalásra.

Natalia Szerbiában.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Natalia mai megérkezése Bélgárdban kiegészítette az anyakirálynét minden eddig szenvedett megaláztatásáért. A lakosság rendkívül nagy számban jelent meg és elállta az utcákat, melyen Natalia keresztülment. A kamara üdvözlő iratát a skupesina elnöke, Nikolajevics olvasta fel. Minden párt és minden hivatal képviselve volt.

Dinamit a községében.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Monasti községének pinczejében dinamit-bomba robbant fel, mely az egész épületet szétrobbantotta. Két ember meghalt, többen megsebesültek. A merényletet egy munkás követte el, kit elfogtak.

Az akadémia nagyhete.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Az akadémia ez idei nagygyűlésének ma délután 5 órakor tartott ülésén a tiszteleti, rendes, levelező és külső tagok választása került sorra. A golyózás után történő választásra a következő jelöltekre történtek ajánlások:

Az I. osztályba: Levelező tagul Petz Gedeon (az A. osztályba) és Zolnai Gyula, külső tagul Stein Aurél.

A II. osztályba: Tisztelet tagul Kovács Ferencz, rendes tagul Thallóczy Lajos (a B. osztályba), levelező tagul Edvi Illés Károly, Szatmáry György és Nagy Ernő (az A. osztályba), Komáromy András (a B. osztályba), külső tagul Knies Károly.

A III. osztályba: Levelező tagul Schulek Frigyes és Kövesligeti Radó (az A. osztályba), külső tagul: Kulczynsky Ulászló és Vogel Henrik.

Királyunk porosz tábornagy.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) A porosz tábornagyai pálcza átadása céljából Albrecht porosz herceg vezetése alatt küldöttség fog Bécsbe érkezni, hol már a lakásokat is készítik e célra.

Bulgár keresk. szerződés.

Budapest, május 10. (Saját tud. táv.) Bécsben tegnap délután irták alá az Ausztria-Magyarország és a Bulgária közt kötött kereskedelmi szerződést.

Közgazdaság.

A kartellmalmok.

A legfontosabb közlekedési vonalon, mely a felső dunai tartományokat Budapesttel összeköti, létezik ama kartellmalom csoport, mely évenként 12 millió mm. búzát, tehát egy negyed-részt a magyar termésnek s többet a legnagyobb ausztriai termésnél feldolgozni szokott.

Ezen malmok nemcsak legtökéletesebb berendezéssel bírnak, s nagy üzletőkék felett rendelkeznek, de a kormány által is hallatlan refectiókkal favorizáltak s ennek folytán valóságos csapásként nehezdednek a többi osztrák-magyar malmokra, miután gyártmányokkal minden piacon versenyezni s a legtavolabb fekvő osztrák részeket is lisztjükkel elárasztani képesek.

De a malomkartell nem csak a liszt előnyösebb értékesítésében kulminál, ezéja főképp a búzának olcsó összevásárlása, mit nagy tökélytelével nehézség nélkül el is ér s ez által nem csak a belföldi piacokat uralja, de egész monarchiánkban az árakat is önkényűleg diktálja.

Midőn 1882-ben a beviteli gabonavám behozott, ugyanakkor határozott meg az őrlési forgalom is, mely szerint a malmoknak külföldi búzák vámmentes behozatala azon kikötés mellett engedélyeztetett, hogy ezen buzaquantumnak megfelelő liszt egy év leforgása alatt exportáltassék. Ebből világos, hogy eme feltétel első sorban azon malmok előnyére szolgált, melyek kedvező szállítási tarifa s megfelelő tőke mellett e kedvezményt kihasználhatták. Ezért már néhány év leforgása után kitűnt, hogy az őrlési forgalom csaknem kizárólag a kartellmalmok javára teremtett, s ez ma is ezek kizárólagos monopoliumát képezi.

Azonban ennél is lényegesebb azon befolyás, melyet a kartellmalmok e monopolium segítségével a búzaárak alakulására gyakorolnak, amennyiben, mint egyedüli nagy vevők, a belföldi termelés konjunkturáit ők szabályozzák.

Export államokban ilyen manipuláció nem éreztetné káros hatását a mezőgazdaságra, de Ausztria Magyarország — búzát illetőleg — importország, mert például 1893-ban csak a kartellmalmok részére vámmentesen 985.000 mm. zsánál több buza importáltatott, mint a mennyi ugyanazon évben a belföldi búzából megőrltetett.

Oly államban, mely kedvező esetben is alig fedezheti saját búzaszükségletét, említett kedvezmények igen veszélyessé válhatnak a belföldi productióra nézve azért, mert adott körülmények között a honi termény ára könnyű szerrel lenyomható. A kartellmalmok évenként több, mint 2 millió mm. zsánál és szerb búzát vásárolnak össze s egyáltalában legalább részben nélkülözhetik a belföldi búzát, ha annak ára nem konvenial.

De miután a malmoknak elég idejük van az idegen búzát egy év alatt feldolgozni, ez a körülmény azon kedvező helyzetet idézi elő, hogy a belföldi piacokon olcsóbban vásárolhatnak, miután a termelő nem várhat árujával addig, míg a kartell-malmok idegen búzájukat felgyártják. E közben pedig a monarchia minden zugában árusítják az olcsóbb, idegen búzából készült olcsóbb lisztet, melylyel a konkurrencziát teljesen kizárják.

Ez az idegen olcsó liszt határozottan lenyomja a belföldi búzaárakat. Az így lenyomott belföldi búzából készült 25 százalékkal értéke-sebb lisztet — azután annál nagyobb haszonnal értékesítik külföldön, míg monarchiánk mind a két fele a selejtesebb román és szerb lisztet oly áron kénytelenek fogyasztani, a milyenben a legjobb magyar liszt is előállítható. Ha hozzászámítjuk, mint már előbb megjegyeztük, azon előnyöket is, melyekben a kartellmalmok a vasuti ádatlan refectiók által részesülnek, bi-

zonyára nem fog indokolatlannak látszani azon állítás, hogy az osztrák-magyar termelő és fogyasztó egyenlő mérvben van kiszolgáltatva a magyar kartellmalmok kizsákmányolásának.

Ezen kartellmalmok összességükben zsidó kezekben vannak, s így könnyen megítélhető, kit terhel a felelőség közgazdaságunk eme szomorú állapotai miatt. Tagadhatlan, hogy ily mérvű kihasználása a viszonyoknak nem állhattott volna be, ha az állam és törvényhozás nem istápolta s nem szolgálta volna speciális érdekeiket a mezőgazdaság rovására.

S itt legjellemzőbb az, hogy a kormány az illető érdekeltek minden reprezentációval szemben magát tehetetlennek mutatja és vallja.

Nem szenved azonban kétséget, hogy a legközelebbi választásoknál a választók első sorban szívükre fogják kötni a képviselőknek, hogy a mezőgazdasági érdekeket annyira sértő és sújtó szerződések ellen minden erejükkel küzdjenek.

Nagyvárad, 1895. május hó.

»Reichspost« után:
Rimler Pál.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. május 9.

Készáru üzlet. Készbuza ma nyugodt hangulatban maradt és malmaink részéről csak csak csekély mérvben keresetelt.

Rozs irányzata tartott. Az árak 6.25—6.35 forinton jegyeznek.

Árpa irányzata bágyadt.

Tengeri irányzata lanyha. Kőbányán a sertésszállásban betegség ütén ki, a fogyasztás megcsappant és az árak 10—15 krajczárral csökkentek.

Zab irányzata nyugodt.

Mai hivatalos jegyzések effektív árakban.

B u z a						
	Mínos. súly hektol.	100 kgr. ára		Mínos. súly hektol.	100 kgr. ára	
		frttól	frtíg		frttól	frtíg
F a j						
Bánsági	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	7.30	7.35	79	7.35	7.40
»	80	7.40	7.45	81	7.45	7.50
»	82	7.50	7.55	—	—	—
Tiszavidéki	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	7.35	7.40	79	7.40	7.45
»	80	7.45	7.50	81	7.50	7.55
»	82	7.55	7.60	—	—	—
Pestvidéki	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	7.30	7.35	79	7.35	7.40
»	80	7.40	7.45	81	7.45	7.50
»	82	7.50	7.55	—	—	—
Fejérmegyei	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	7.30	7.35	79	7.35	7.40
»	80	7.40	7.45	81	7.45	7.50
»	82	7.50	7.55	—	—	—
Bácskai	76	—	—	77	—	—
»	78	7.40	7.45	79	7.45	7.50
»	80	7.40	7.55	81	7.55	7.60
»	82	7.50	7.65	—	—	—
Román	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	—	—	79	—	—
»	80	—	—	81	—	—
»	82	—	—	—	—	—
Szerb	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	—	—	79	—	—
»	80	—	—	81	—	—
»	82	—	—	—	—	—
Bolga	74	—	—	75	—	—
»	76	—	—	77	—	—
»	78	—	—	79	—	—

II. Határ idő üzlet. Amerikában tartós esőzések a vetésekre káros befolyással voltak és élénk realizációkra adtak okot, melyet New-Yorkban és Chikagóban a buza árát teljes 2½ centtel csökkentettek.

Előfordult kötések: buza tavaszra 7.39—7.41 frt, buza május—júniusra 7.38—7.48 frt, rozs tavaszra 6.62—6.69 frt, tengeri máj.—jun. 6.93—6.98 frt, zab tavaszra 7.22—7.26 forint, szept. okt. 6.14—6.17 frt káposzta-repce augusztus—szeptemberre 12.—12.10 forint.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, május 9. Készlet: 155.363 drb. Urasági öreg kövér l. rendű: 45½—46 kr.; közép: 44—45½ kr.; süldő kövér: 47—48 kr.; sovány: 45—46 kr.; román: —; Szerb kövér 46—46½ kr.; könnyű 44½—45½ kr. A hizott sertés üzlet irányzata: lanyha.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. május 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	123.75
Magyar koronajárdék	—	—	—	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	—	—	—	126.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	—	—	—	104.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	125.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	98.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	98.25
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	—	—	—	161.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	150.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	101.55
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	101.25
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	123.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	101.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	158.—
Osztrák-magyar bankrészevény	—	—	—	1085.—

Magyar hitelbank részvény	— — — —	458.75
Osztrák hitelintézet részvény	— — — —	399.50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	— — — —	427.75
20 frankos arany (Napoleon d'or)	— — — —	967.—
Német birodalmi márka	— — — —	59.70
London vista	— — — —	122.25
Paris vista	— — — —	48.50
20 márkás arany	— — — —	11.94

SZINKÖR NAGYVÁRADON.

Nagy bérlet 10-ik szám.

I. Kis bérlet 10-ik szám.

Páros.

Páros.

Szombaton, 1895. május hó 11-én
másodszer:

A B A J A Z Z Ó K.

Opera 2 felvonásban. Olaszból fordította: Radó Antal.
Zenéjét szerző: Ruggiero Leoncavalló.

S Z E M É L Y E K:

Canió, komédiás	— — — —	Mezey Mihály
Nedda, felesége	— — — —	R. Réthy Laura
Tonió, komédiás	— — — —	Csatár Győző
Beppó, komédiás	— — — —	Sólyom Lajos
Silvió, fiatal paraszt	— — — —	Hunyady József
Egy paraszt	— — — —	Markovics

Ezt megelőzi:

S Z I K R A.

Vígjáték 1 felvonásban. Irtá: Pailleron Ede. Fordította:
Huszár Imre.

S Z E M É L Y E K:

Geran Raul	— — — —	Benedek Gyula
Renat Leonie	— — — —	Tóvölgyi Margit
Antoinette	— — — —	Novák Irén

Kezdeté fél 8 órakor.

Holnap, vasárnap, május hó 12-én, két előadás:

Délután fél 4 órakor, leszállított helyárrakkal, bérlet-
szünetben

Csizmadia mint kísértet.

Énekes bohózat.

Este fél 8 órakor, rendes helyárrakkal, bérletfolyamban
itt először:

A hortobágyi virtus.

Népszínmű.

ERÓDI H.

ezukrászatának renoválása befejeztetett
és a **mai naptól kezdve** a n. é.
közönség részére újra

megnyitott,

ahol úgy mint eddig mindenféle szak-
májába vágó megrendeléseket helyben
vagy vidékre felrálal és pontosan, mér-
sékelt árban teljesít.

Együttal tudatja a n. é. közönséget, hogy
a szinkör udvarán levő kioszkját is
megnyitotta. 1-3

25,000 darab

thea-, hybrid-, bourbon-,
noisette-, moha- és clamatis

rózsa

a legkiválóbb fajokban igen jutányos
árért eladó

Nagyváradon, a Rhédey-kerti városi faiskolában.

Valamennyi rózsa cserépben van ojtva,
mi által a mohában levő rózsák felett
előnyvel bír. Megfakadása biztos és bár-
mikor ültethető.

*Árjegyzékek kívánatra ingyen
és bérmentre.*

(111) 2-3

A kert-felügyelőség.

Hirdetmény.

A „Hunyady“ gőzmalomipar részvény-
társaság Nagyváradon f. évi május
hó 12-én d. e. 10 órakor tartja meg

évi rendes közgyűlését

a malom-ipar telepén levő igazgatósági
helyiségében, melyre a részvényesek tisz-
telttel meghívtnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Igazgatósági jelentés a lefolyt üzleti évről.
2. Zár számadások és mérleg előterjesztése és indítvány a jelentkező tiszta nyereség hova-fordítása tárgyában.
3. Felügyelő-bizottsági jelentés a zár számadásról, mérlegről és a nyereség felhasználásáról.
4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
5. Alapszabály módosítások.
6. Igazgatósági és felügyelő-bizottsági vá-lasztások.
7. Esetleges indítványok.

A közgyűlésen leendő részvételre a rész-
vények Földiák Gyula cég budapesti bank-
házánál is lehetnek.

Nagyvárad, 1895. évi május hó 3-án.

Az igazgatóság.

A t. részvényesek értesítettnek, hogy az évi zár-
számadások és mérleg az iparvállalat irodájában köz-
szemlére ki vannak téve s betekintésük a t. részvényes
uraknak rendelkezésükre állanak.

Alapszabályok 11. §-a: Azon részvényes, ki a gyű-
lésen résztvenni kíván, tartozik legalább egy hó óta a
részvénykönyvben nevére írt részvényeit a társaság
pénztárába vagy az igazgatóság által megállapítandó
helyeken a közgyűlést megelőző egy nappal letenni és a
letett részvényekről egy, a részvény számát kitüntető
igazolási jegyet kap.

Ha a részvényes részvényét valamely hatóságnál
vagy részvénytársulatnál letétben vannak, a letéti-jegy
letétele mellett is kiadatik az igazolási jegy. (113)

➔ Mélyen leszállított árak készpénzfizetés mellett! ➔

Végeladás!

Miután a helybeli piacon a **Deutsch K. I.**-féle házban levő
üzletünket felhagyjuk, illetve új üzletünkkel egyesítjük, kényszerítve
vagyunk a régi üzletben felhalmozott fölösleges árut,

SZOLID ALAPON VEZETETT

VÉGELADÁS

utján értékesíteni, minek folytán *vásznak, asztalneműek, fehérneműek, férfi- és női
ruhaszövetek, függönyök, ágy- és asztalterítők, butorszövetek* stb.

mélyen leszállított árak

mellett adatnak el.

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA

(108) 8-20

NAGYVÁRAD, Szent-László-tér.

Állványok eladók

Kunz József és Társa cég

Szent-László-tér,

DEUTSCH K. I.-féle házban levő üzletben.

➔ Mélyen leszállított árak készpénzfizetés mellett! ➔